

EUROPOS PARLAMENTAS

2004

2009

Plenarinio posėdžio dokumentas

GALUTINIS
A6-0127/2007

3.4.2007

PRANEŠIMAS

dėl reformų arabų pasaulyje. Kokia turėtų būti Europos Sąjungos strategija?
(2006/2172(INI))

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: Michel Rocard

PR_INI

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	5
PROCEDŪRA	5

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl reformų arabų pasaulyje. Kokia turėtų būti Europos Sąjungos strategija? (2006/2172(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Komisijos ir Tarybos gaires ir įvairioms arabų pasaulio šalims skirtas strategijas;
- atsižvelgdamas į laikinąjį pranešimą dėl strateginės partnerystės su Viduržemio jūros regionu ir Artimaisiais Rytai, kurį Taryba patvirtino 2006 m. gruodžio mėn.,
- atsižvelgdamas į Europos strategiją, skirtą arabų pasauliui, kurią 2003 m. pristatė ES vyriausiasis įgaliotinis,
- atsižvelgdamas į Komisijos komunikatą Tarybai ir Europos Parlamentui „Didesnė Europa ir kaimynystė. Naujas ES santykių su rytiniais ir pietiniais kaimynais pagrindas“ (COM(2003)0104), į savo strateginį dokumentą dėl Europos kaimynystės politikos (COM(2004)0373), į pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, nustatančio bendrąsias nuostatas, kurios nustato Europos kaimynystės ir partnerystės priemonę (COM(2004)0628), į Komisijos komunikatą Tarybai dėl Komisijos pasiūlymų dėl veiksmų planų pagal Europos kaimynystės politiką (EKP) (COM(2004)0795) ir į atitinkamoms šalims skirtus veiksmų planus, ir į savo komunikatą dėl Europos kaimynystės politikos stiprinimo (COM(2006)0726);
- atsižvelgdamas į Europos ir Viduržemio jūros šalių asamblėjai pirmininkaujančios Europos politinius prioritetus, nustatus 2005 m. balandžio 21 d., pagal kuriuos didžiausias dėmesys skiriamas tam, kad vyktų intensyvesnis dialogas žmogaus teisių klausimu su šalių partnerių parlamentais;
- atsižvelgdamas į Europos ir Viduržemio jūros šalių parlamentinės asamblėjos rezoliucijas, priimtas 2005 m. lapkričio 21 d. Rabate ir 2006 m. kovo 27 d. Briuselyje vykusių posėdžių metu,
- atsižvelgdamas į pranešimus apie žmogaus socialinę raidą arabų pasaulyje, kurie 2002 m., 2003 m. ir 2005 m. buvo paskelbti pagal Jungtinių Tautų vystymo programą (JTVP), ir visų pirma į 2004 m. pranešimą „Siekiant laisvės arabų pasaulyje“;
- atsižvelgdamas į ankstesnes savo rezoliucijas dėl Europos Sąjungos Viduržemio jūros regiono politikos, ypač į 2004 m. vasario 12 d. rezoliuciją dėl iniciatyvos, kuria siekiama atgaivinti Europos Sąjungos veiksmus žmogaus teisių ir demokratijos skatinimo srityse, kurių ji imasi bendradarbiaudama su Viduržemio jūros regiono partneriais, ir per 2005 m. lapkričio 28 d. Barselonoje vykusį Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių aukščiausio lygio susitikimą priimtą penkerių metų darbo programą ir į 2005 m. spalio 27 d. rezoliuciją dėl sugrįžimo prie Barselonos proceso,
- atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų chartiją ir Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

- atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 45 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A6-0127/2007),
- A. kadangi suvokiama ir tvirtinama, kad arabų tapatybė, suprantama kaip vienijantis veiksnys, yra bendras didžiulės geografinės erdvės, besitęsiančios nuo Magrebo iki Persijos įlankos per Mašreką ir Artimuosius Rytus, tautų ir valstybių bruožas,
 - B. kadangi ši arabų tapatybė vis dėlto įvairiai pasireiškia skirtingais atvejais, pvz., susijusiais su politika (monarchijų, arabų respublikų, pačioje Izraelio valstybėje ar Palestinos autonomijoje), religija (musulmonų sunitų, įskaitant ir vahabitus, drūzus, alavitus ir šiitus, įvairių konfesijų krikščionis) ir socialiniais aspektais (dideli miestai, kaimo ir kalnuotos vietovės, klajoklių tautos), tačiau turi ir bendrų tarpvalstybinių bruožų,
 - C. kadangi arabų pasaulio supratimas Europoje paprastai apsiriboja požiūriu, pagrįstu valstybių dvišaliais ar net subregioniniais santykiais, ir kadangi bendra arabų pasauliui skirta ES strategija turėtų būti atnaujinta remiantis ne tik jau esamomis regioninėmis organizacijomis (Arabų lyga, Persų įlankos bendradarbiavimo taryba ir t.t.), taip pat panaudojant jau esamas priemones ar struktūras (Euromed, MEDA programą, Asociacijos susitarimus, Europos kaimynystės politiką), o taip pat sustiprinant nevalstybinių dalyvių veiklą regione,
 - D. kadangi 2003 m. Vyriausiojo ES įgaliotinio pristatyta strategija arabų pasauliui didele dalimi buvo pavojų ir grėsmių, kurios iškilo po 2001 m. rugsėjo 11 d. teroristinių išpuolių, rezultatas,
 - E. kadangi šiuo metu Europoje reikėtų geriau ir išsamiau suprasti daugialypę visuomenę ir kultūrinę arabų pasaulio įvairovę, kad pasiektume dviejų Viduržemio jūros krantų suartėjimą, pagerintume valstybių narių integracijos politikos sritis ir įveiktume stereotipus bei išankstinį nusistatymą,
 - F. kadangi neramumai, prasidėję dėl Šaltojo karo pabaigos ir dvipolės pasaulio santvarkos žlugimo, arabų visuomenėse ne tik paskatino siekius išsilaisvinti, bet ir paragino kai kurias arabų vyriausybes ir ekonomines bei socialines jėgas aktyviai dalyvauti globalizacijos procese ir palaikant daugiapolę santvarką,
 - G. kadangi pilietinės visuomenės ir kitų suinteresuotų veikėjų, kurie ilgai buvo priversti tylėti, balsas vis labiau girdimas ir jie reikalauja daugiau dėmesio, didesnės atsakomybės ir vis didesnio politinio vaidmens,
 - H. kadangi keletas intelektualų, pvz., Samiras Kassiras knygoje „Svarstymai apie arabų pasaulio nelaimę“ (*pranc. „Considérations sur le malheur du monde arabe“*) ir Guy Sorman knygoje „Rifos vaikai“ (*pranc. „Les enfants de Rifaa“*), pareiškė savo nuomonę šiais klausimais,
 - I. kadangi ankstesni „arabų atgimimo“, kuris buvo suprantamas kaip bandymai įgyvendinti reformas, projektai paprastai būdavo nesėkmingi ir kadangi valstybinis nacionalizmas buvo didelė kliūtis bandymams pasiekti arabų vienybę,

- J. kadangi galutinėje deklaracijoje, priimtoje 2004 m. gegužės 23–24 d. Tunise vykusiame Arabų valstybių lygos tarybos vadovų susitikime, taip pat nustatytas įsipareigojimas reformuoti ir modernizuoti šios lygos šalis nares skatinant demokratinį procesą ir aktyvų politinį dalyvavimą,
- K. kadangi arabų valstybės ir jų Europos partneriai yra drauge suinteresuoti, kad būtų pradėta keletas politinių, ekonominių ir socialinių reformų siekiant atgaivinti bendradarbiavimą, stabilumą, demokratizavimo procesą ir gerovę visame regione,
- L. kadangi tinkamiausias būdas prisidėti prie didesnio šių šalių stabilumo – tai liberalizuoti politinę ir ekonominę sritis, didinti pagarbą žmogaus teisėms ir siekti pažangos socialinėje ir švietimo srityse, o nenoras kažką keisti neužtikrins tikro regiono stabilumo,
- M. kadangi pastaraisiais metais Jungtinių Tautų parama šioje srityje, ir ypač aukščiausiojo lygio Civilizacijų sąjungos grupė, JT vystymo programa (JTVP), skirta pačioms įvairiausioms arabų visuomenėms, turėtų būti įgyvendinama vykdant konkrečią ir realią politiką,
- N. kadangi Europos ryšiai su šių šalių valdžios institucijomis per ilgai buvo paremti išskirtinai tik stabilumo ir strateginės partnerystės siekiu, neatsižvelgiant į valdžios institucijų požiūrį į visuotines žmogaus teises, ir taip buvo kenkiama pilietinės visuomenės veikėjų pastangoms reformuoti įvairias visuomenes iš vidaus,
- O. kadangi svarbu sukurti tokį pagrindą, kuris padėtų laisvai ir atvirai plėtoti dialogą tarp visų skirtingų arabų bendruomenių komponentų taip, kad tikras reformos procesas kiltų iš vidaus,
- P. kadangi 1994 m. patvirtinta Arabų žmogaus teisių chartija – tai ženklas, kad arabų valstybėse siekiama gerbti žmogaus teises; vis dėlto apgailestaudamas, kad kai kurias chartijos nuostatas gali būti dviprasmiškai aiškinamos,
- Q. kadangi judėjimas už arabų tapatybę, kaip jį suvokė jo pradininkai, yra reiškinys, kuriame visuomenių sekuliarizacija yra įmanoma siekiant judėjimo tikslų; kadangi atrodo, kad šiuolaikinis politinis islamas nepateikia atitinkamų atsakymų politinės reformos problemoms spręsti; išreiškia susirūpinimą, kad aklavietėje atsidūrusi politinė reforma sudaro sąlygas radikaliajam islamizmui ir jo reiškiamai neapykantai žydų atžvilgiu; primindamas, kad islamizmui modernizuoti būtina stabili institucinė sistema, kurioje jis vystosi ir kuri teikia galimybes daryti įtaką politikos formavimui,
1. yra įsitikinęs, kad arabų tapatybė nėra visiškai nesuderinama nei su šiuolaikiškumo sąvoka, nei su įsipareigojimu pradėti rimtas reformas; mano, kad bejėgiškumas, kuriuo grindžiamas „arabų nelaimės“ jausmas, gali būti įveiktas atnaujinus partnerystę, kuri būtų grindžiama abišaliu pasitikėjimu, pagarba socialinėms ir kultūrinėms tradicijoms ir kito partnerio patikimumu; primena, kad arabų visuomenių tapsmas vis labiau vakarietiškomis nėra vienintelis problemų sprendimo būdas ir kad demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių sąvokos yra esminės universalios vertybės, be to, kad daugelis autoritetinių musulmonų dvasininkų pareiškė, jog šios vertybės yra suderinamos su islamu;

2. džiaugiasi minėtu Komisijos komunikatu dėl Europos kaimynystės politikos sustiprinimo; mano, kad Kaimynystės politika yra svarbi priemonė, skatinanti reformas ES pietų ir rytų kaimyninėse valstybėse; išreiškia savo nusivylimą dėl sumų, kurios buvo pasiūlytos valdymo priemonei, nes mano, kad siekiant veiksmingumo būtina jas padidinti;
3. pritaria pirmiau minėtam Komisijos komunikatui dėl Europos kaimynystės politikos (EKP) stiprinimo; mano, kad EKP – tai pagrindinė priemonė Europos Sąjungos Pietų ir Rytų kaimyninių šalių reformoms skatinti; pareiškia esąs nusivylęs pasiūlytos valdymo priemonės aprėptimi, kuri, jo nuomone, turėtų būti išplėsta siekiant užtikrinti veiksmingumą;
4. mano, kad, susiduriant su pastarųjų keliasdešimties metų ES dvišalių ir atsitiktinių santykių šalių partnerių atžvilgiu vykdomai strategijai būdingu ribotumu, būtina racionalizuojant ES užsienio politikos veiksmus suteikti naują postūmį ES ir valstybių narių partnerystei su visu arabų pasauliu, siekiant tiksliai nustatyti labai specifinius bendradarbiavimo sektorius ir veikti kartu su jau esamomis politinėmis struktūromis – Arabų lyga arba Persų įlankos bendradarbiavimo taryba, netgi su Arabų Magrebo Sąjunga, jeigu ji būtų atgaivinta; pabrėžia, kad nacionalinio lygmens santykiai su pilietinės visuomenės organizacijomis ir reformų judėjimais turėtų sudaryti dalį šių pastangų; taip pat mano, kad reikia plėtoti ypatingą bendradarbiavimą su esamomis ir atsirandančiomis šio regiono demokratinėmis politinėmis partijomis ir grupuotėmis;
5. pabrėžia, kad arabų pasaulio reformų proceso silpnumas priklauso problemų ir nesutarimų, esančių tarp arabų valstybių; mano, kad Europos Sąjunga turi dėti pastangas lengvindama arabų šalių politinę ir ekonominę integraciją; pažymi, kad ES norėdama būti įtakinga, neturėtų parodyti savo viršenybės arba mokyti arabų valstybes, o priešingai - turi sukurti tikrąjį Europos ir arabų valstybių dialogą, lygių partnerių dialogą;
6. pažymi, kad silpnoji arabų pasaulio reformų proceso vieta susijusi su sunkumais ir prieštaravimais tarp kai kurių arabų šalių; mano, kad ES turėtų dėti visas pastangas siekdama palengvinti politinę ir ekonominę arabų šalių integraciją, pateikdama ES kaip sėkmingą modelį ir teikdama pagalbą ir patirtį, kai būtina; pažymi, kad siekdamas tapti tikrai įtakingu Parlamentas neturėtų rodyti jokio pranašumo ar sudaryti išpūdį, jog moko, ir turėtų paversti Europos ir arabų pasaulio dialogą tikru dialogu tarp lygiųjų;
7. laikosi nuomonės, kad plėtojant Europos ir arabų pasaulio santykius turėtų būti remiama kova su terorizmu, tačiau pirmiausia turėtų būti atsižvelgiama į daugelį kitų bendro pobūdžio problemų, kaip antai ekonominis vystymasis, užimtumas, geras viešasis administravimas, moterų ir pilietinės visuomenės vaidmuo, užtikrinama, kad švietimo sistema įdiegtų jaunimui būtinų įgūdžių, reikalingų įsilieti į pasaulinę darbo jėgą, tarpkultūrinis dialogas, geras valdymas, laisva ir teisinga žiniasklaida, politinis dalyvavimas ir žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių skatinimas, taip pat išraiškos ir susivienijimų laisvė, kankinimų panaikinimas, kad būtų sukurta tikra taikos ir bendro klestėjimo erdvė;
8. ragina arabų šalis dėti visas pastangas siekiant pašalinti bet kokios formos

nebaudžiamumą ir sukurti laikinas teisingumo priemones remiantis Maroko patirtimi, kad būtų užtikrintas teisingumas sunkių žmogaus teisių pažeidimų aukoms ir nubausti už tokius nusikaltimus atsakingi asmenys; tuo pačiu ragina arabų šalis ratifikuoti Romos statutą dėl Tarptautinio baudžiamojo teismo įkūrimo ir pasirašyti Tarptautinę konvenciją dėl priverstinio asmenų dingimo;

9. džiaugiasi atsiradusiomis Europos Sąjungos ir arabų pasaulio dialogo gairėmis, taip pat gausiais bendradarbiavimo planais ir iniciatyvomis, pradėtais įgyvendinti remiantis Barselonos procesu, strategine Viduržemio jūros regiono ir Vidurio Rytų partneryste bei bendradarbiavimu su Persų įlankos arabų valstybių bendradarbiavimo taryba (PIAVBT);
10. mano, kad būtina pabrėžti vaidmenį, kurį atliko Europos ir Viduržemio jūros šalių parlamentinė asamblėja (EVJŠPA) kaip demokratinė institucija, sutelkianti abiejų Viduržemio jūros krantų parlamentarus ties trimis Barselonos proceso ramsčiais; ragina ypač sustiprinti EVJŠPA, Komisijos ir Europos Sąjungos Tarybos bendradarbiavimą; dar kartą patvirtina, kad EVJŠPA yra pasiruošusi ir siekia kaip Barselonos proceso parlamentinė institucija prisidėti prie Izraelio ir arabų konflikto sprendimo;
11. mano, kad būtina toliau plėtoti Barselonos proceso trečiąjį ramstį, t. y. bendradarbiavimą tarp žmonių ir socialinį bendradarbiavimą, kad būtų panaikinti stereotipai ir nesutarimai, kurie stabdo abiejose Viduržemio jūros pakrantėse gyvenančių tautų atvirą ir gilų suartėjimą; ragina Europos ir Viduržemio jūros regiono partnerystės dalyvius, ir ypač vyriausybes, paremti Anos Lindh fondo darbą, siekiant skatinti kultūrų dialogą, skirti jam daug lėšų, kad fondo tinklą, apjungiančių virš 1 200 organizacijų ir asociacijų, kurių tikslas – skatinti savo visuomenių dialogą, tinklas sutvirtėtų;
12. ragina ES ir jos valstybes nares, taip pat ir visą tarptautinę bendruomenę plėtoti darnius santykius su regiono šalimis; pabrėžia, kad vienašalė parama ar vienu tam tikrų valstybių smerkimas labiau nei kitų gali sukelti poliarizaciją bei komplikuoti jau ir taip labai komplikuotą padėtį arabų šalių regione;
13. mano, kad į naujas derybas su arabų pasaulio atstovais nederėtų kviešti teroristų veiksmus toleruojančių ir teisinės Izraelio valstybės nepripažįstančių asmenų, organizacijų ar valstybių;
14. pabrėžia, kad Europa dažnai vertinama kaip šališka arabų ir Izraelio konflikto atžvilgiu ir kad bet kokia Europos ir arabų pasaulio santykių raida priklausys nuo Europos energijos ir gebėjimo suderinti savo istorinę pareigą ir atsakomybę Izraelio valstybei ir žydų tautai su savo, kaip trečiosios draugiškos abiem konflikto pusėms šalies, istorine pareiga ir atsakomybe, taip pat nuo gebėjimo pasmerkti kraštutinumus ir skatinti abiejų konflikto šalių gebėjimą nusileisti viena kitai; su išipareigojimu siekti Vidurio Rytuose teisingos taikos, kuri būtų grindžiama tarptautine teise, kovojant su okupacija ir kuriant Palestinos valstybę, kuri egzistuotų taikai ir saugiai šalia Izraelio valstybės;

15. supranta, kad vienas iš Europos ir arabų pasaulio dialogui būdingų silpnųjų aspektų yra susijęs su teisėtumo trūkumu, kuris kartais būdingas politiniams dialogo partneriams jų pačių šalyse, ypač dėl nepakankamos tų šalių pažangos demokratijos, ekonomikos ir socialinėse srityse;
16. todėl ragina, kad Europa taip pat suteiktų matomą politinę paramą pilietinės visuomenės, asociacijų ir religinių bendruomenių atstovams, išskyrus ekstremistų grupuotes, bei prireikus įtrauktų į dialogą nuosaikiuosius islamistus ir pasauliečius, kuriuos Europa skatina dalyvauti demokratiame procese, taip atsižvelgdama į skirtingą kultūrų suvokimą ir politinį pragmatizmą; mano, kad tokios paramos teikimo sėkmė labai priklauso nuo politinių ir socialinių struktūrų suvokimo bei vystymosi ir gebėjimo veikti atsižvelgiant į kiekvienos šalies politinės raidos dinamiką; mano, kad kultūrų dialogas gali būti pradėtas patvirtinus bendrą visuotinį žmogiškųjų vertybių pagrindą, kuris peržengtų dogmas ir bendruomeninį uždarumą, vadovaujantis pasiūlymais dėl civilizacijų dialogo ir pagal visas JT iniciatyvas minėtų klausimų;
17. tvirtai pritaria, kad Europos Sąjunga turi plėtoti visapusišką kultūrinį dialogą su savo arabų pasaulio partneriais, skatindama pamatines Europos Sąjungos vertybes (teisinė valstybė, žmogaus teisės, demokratija ir t. t.), atsižvelgdama į skirtingą kultūrinį ir politinį suvokimą;
18. pabrėžia, kad esama tam tikros pažangos liberalizuojant prekybinius mainus arabų pasaulyje ir stiprinant privatų sektorių; ragina Komisiją ir Tarybą sustiprinti pastangas siekiant, kad būtų paskatinta ekonominė arabų šalių integracija, ypač svarbiausiuose sektoriuose, t. y. energetikos ir telekomunikacijų, kad būtų sudaryta kitų sektorių vystymuisi palanki aplinka ir kad tuo pačiu metu būtų imtasi įvairių politinių priemonių, kuriomis būtų skatinamos reformos esant tiksliais ir ribotoms techninėms ir politinėms sąlygoms; pritaria pastangoms sukurti Europos ir Viduržemio jūros regiono laisvosios prekybos zoną ir pritaria Agadiro susitarimui, kuriame skatinama tarpregioninė prekyba; nekantraudamas laukia ES ir Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos išvadų dėl laisvosios prekybos susitarimo;
19. pažymi, kad su politinėmis reformomis ir demokratijos raida susijusi padėtis įvairiose arabų valstybėse labai nevienoda ir todėl negalima nustatyti vieno visiems bendro reformos modelio;
20. tikisi, kad tos arabų šalys, kurios dar to nepadarė, labiau įsipareigos skatinti religijos laisvę ar teisę žmonėms ir bendruomenėms laisvai reikšti savo įsitikinimus ir savo tikėjimą; todėl arabų šalims turėtų padėti milijonų musulmonų, gyvenančių Europoje, liudijimai per kuriuos arabų šalys savo valstybėse įdiegtų abipusiškumo principą, kuris sudaro tarptautinių santykių pagrindą;
21. pabrėžia, kad parama pilietinės visuomenės vystymuisi ir pagarba pagrindinėms teisėms nepriklauso nei nuo santvarkos tipo, nei nuo vadovų atrankos būdų; pabrėžia, kad reikia remti regionų vystymąsi gerbiant tautų valią ir atsižvelgiant į kultūrinius, istorinius ir politinius skirtumus; pažymi, kad žmonių valia įvairiose jos formose gali skirtis nuo Europoje priimtų modelių, ir, kad bet koks bandymas jas priderinti prie Europos modelio, ypač naudojant jėgą, neatneš jokios naudos; pagaliau pabrėžia, jog

tam, kad pasikeitimai būtų teisėti, reikia, kad juos priimtų ir įgyvendintų su jais susijusios tautos;

22. ypač ragina geriau suvokti moters vaidmenį ir jos emancipaciją pilietinėje ir politinėje visuomenėje;
23. ragina Arabų lygą persvarstyti ir paaiškinti kai kurias Arabų žmogaus teisių chartijos nuostatas, taip pat sukurti sistemą, kurią taikant būtų galima prižiūrėti, kaip šios chartijos nuostatos įgyvendinamos ją pasirašiusiose šalyse;
24. primena, kad demokratijos ir teisinės valstybės stiprinimas ir pagarba žmogaus teisėms bei pagrindinėms laisvėms yra vienas iš Sąjungos užsienio politikos tikslų, todėl yra teisinga ir logiška siekti vykdyti ambicingą žmogaus teisių politiką, remiantis sutartyse numatyta sąlyga dėl žmogaus teisių ir demokratijos bei remiantis nuosekliu giliu politiniu dialogu šioje srityje taip pat primena, kad arabų šalis ratifikavo Tarptautinį civilinių ir politinių teisių paktą ir todėl įsipareigojo siekti, kad jų šalyse šios teisės būtų gerbiamos;
25. ragina Komisiją dar labiau skatinti arabų pasaulyje judėjimą už teisinės valstybės principus ir už teises reformas, o jas vykdant vykdyti ir politikos reformą, kuri padėtų legalizuoti opozicijos veiksmus per veikiančias institucijas, nesuteikiant jokio pagrindo abejoti jomis, laikantis nustatytų Europos kaimynystės politikos veiksmų planų, taip pat ir Barselonos proceso metu priimtų sprendimų; skatina Komisiją visapusiškai pasinaudoti Europos priemonės demokratijai ir žmogaus teisėms remti (EIDHR) teikiamomis galimybėmis remti pilietinę visuomenę ir politinių reformų judėjimus regione;
26. ragina Komisiją suteikti atitinkamą paramą visiems judėjimo už arabų pasaulio reformą dalyviams, suvienijant valstybinius ir pilietinės visuomenės atstovus, taip pat paremti bendrą arabų institucijų, pavyzdžiui, parlamentinių, sukūrimą; taip pat ragina Komisiją kartu su Arabų valstybių lyga parengti aukščiausio lygio formalią pastovią susitarimo ir stebėsenos priemonę, kuri laikantis susidiarumo principo, apimtų visas visuotinės svarbos sritis; ragina organizuoti nuolatinius Europos Sąjungos ir Arabų valstybių ligos vadovų susitikimus, bendroms darbotvarkėms parengti ir veiklos sritims nustatyti;
27. pabrėžia, kaip svarbu skleisti demokratines vertybes arabų pasaulyje ir drąsina naujas žiniasklaidos priemones, kad tai darytų, taip pat sukurti bendrą viešą visam arabų pasauliui sferą, kurioje galėtų vykti diskusijos ir būtų keičiamasi idėjomis; šiuo klausimu pabrėžia, kad būtina pradėti transliuoti kompanijos „Euronews“ laidas arabų ir farsi kalbomis;
28. ragina Komisiją, Tarybą ir valstybes nares skatinti ES ir arabų šalių studentų, mokytojų, dėstytojų ir mokslininkų mainus ir palengvinti šiuos mainus nustatant pritaikytą ir lankstesnę vizų išdavimo tvarką;
29. ragina Komisiją skatinti visomis įmanomomis priemonėmis universitetinius ir mokslinius tyrimus arabų pasaulyje ir pradėti įgyvendinti ambicingą knygos politiką, kuria būtų siekiama plėtoti mokslinių ir literatūrinių veikalų, kuriuos už prieinamą

kainą galėtų nusipirkti bet kokia publika, leidybą, publikavimą ir vertimą;

30. ragina Komisiją remti iniciatyvas, skirtas kovai su korupcija arabų valstybėse, visų pirma tas, kuriomis siekiama nustatyti aiškias valstybės tarnautojų skyrimo taisykles;
31. mano, kad remiantis neseniai vykusios III Paryžiaus konferencijos dėl Libano pavyzdžiu, finansinė Europos Sąjungos parama galėtų būti labiausiai patikima priemonė, užtikrinti matomą Sąjungos ir jos valstybių narių veikimą, skatinant strateginę ir su tam tikrom išlygom paramą reformoms arabų pasaulyje, atsižvelgiant į pasirašytus susitarimus ir į kiekvienos valstybės ir į kiekvieno regiono politines realijas;
32. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai, Arabų lygai, Persų įlankos bendradarbiavimo tarybai, taip pat arabų šalių vyriausybėms ir parlamentams.

AIŠKINAMOJI DALIS

Reformos arabų pasaulyje, Europos Sąjungos vaidmuo: skatinti, pradėti, padėti

Libanų intelektualas ir politikos žurnalistas Samiras Kassiras paskelbė likus nedaug laiko iki savo žūties per 2005 m. birželio mėnesio išpuolį nedidelį veikalą „Svarstymai apie arabų nelaimę“, kūrinių skatinantį susimąstyti, kandų ir nedarantį nuolaidų. Akivaizdu, kad yra arabų nelaimė. Ji matoma kiekvienoje šiai plačiai bendruomenei priklausančioje šalyje, ji taip pat paliečia jos vidinę struktūrą ir santykius, kuriuos ji gali turėti su išoriniu pasauliu, ypač su Europos Sąjunga, savo svarbiausia ir artimiausia partnere ir kaimyne.

Iš pradžių reikėtų apžvelgti dabartinę būklę analizuojant kokia yra šiandieninė arabų pasaulio padėtis tarptautinės bendruomenės ir Europos Sąjungos atžvilgiu. Tada kyla klausimas, ar tikrai egzistuoja tokia arabų bendruomenė, o tada reikėtų geriau apibrėžti jos ribas ir funkcionavimą. Ir tik po to tikslinga kalbėti apie galimą Europos pagalbos strategiją pasaulio ir arabų visuomenių atžvilgiu.

1. Arabų pasaulio padėtis tarptautinės bendruomenės ir Europos Sąjungos atžvilgiu

Yra tam tikras neatitikimas tame, ką arabai kalba patys apie save ir savo bendruomenę. Dažnai vartojami žodžiai apie arabų vienybę, bet iki šiol arabų valstybės gyvena kiekviena sau, atskirai viena nuo kitos tvarkydamos savo diplomatinius reikalus ir įgyvendindamos savo išorinius veiksmus. Iš esmės, kai kuriems arabų vienybė visų pirma reiškia kultūrinį projektą.

Tačiau reikia pripažinti svarbią tarptautinę arabų pasaulio veiklą ir įtaką. Akivaizdu, kad šiuo metu yra susiformavusi viešoji arabų nuomonė, kurią plačiai skleidžia bendros žiniasklaidos priemonės. Todėl tik atsižvelgus į šią realybę galima kelti klausimą apie tai, kaip Europos Sąjunga supranta arabų pasaulį.

1.1. Arabų pasaulis tarptautinėje plotmėje

Veikla tarptautinėje plotmėje pasireiškia dviem būdais: Arabų valstybių lygos egzistavimu ir veikla ir epizodiškai vykstančiais neeiliniais tik arabų valstybių susitikimais.

Arabų valstybių lygą 1945 m. įkūrė šešios valstybės, po trijų mėnesių prie jų prisijungė Jemenas. Šiandien lygą sudaro 22 valstybės, į ją įeina ir Palestinos Vadovybė. Tai viena seniausių regioninių organizacijų, susikūrusių po JTO įkūrimo. Jos iniciatyva kartą per metus susitinka arabų valstybių vadovai ir du kartus per metus susirenka Lygos ministrų taryba. Sprendimai priimami vienbalsiai. Kartu su Valstybių vadovų taryba palaipsniui svarbiomis tapo Gynybos taryba ir Ekonomikos taryba. Penkeriems metams išrinktas ir galintis būti perrinktas generalinis sekretorius vadovauja lygos ir jos nuolatinių komitetų veiklai, užtikrina įtakingą diplomatinę veiklą.

Arabų valstybių lyga pripažinta tarptautiniu mastu. Europos Sąjunga ir jos valstybės narės priima generalinį sekretorių ir lankosi pas jį su vizitu. Reikėtų pažymėti, kad Jo Ekselencija Amr Moussa 2006 m. vasario mėnesį lankėsi Europos institucijose Briuselyje, kartu ir Europos Parlamente. Būtina pažymėti, kad dabartinimas Lygos vadovams pasisekė pakeisti jos įvaizdį, nes kai kada ji dar būdavo vaizduojama kaip šalčio karo liekana, šiandien ji yra patikima ir teisėtai sprendžia svarbias arabų pasaulio problemas, pirmiausia Artimųjų Rytų konfliktus ir nestabilumą. Todėl valstybių vadovų konferencijos yra svarbūs arabų pasaulio bendruomeninio gyvenimo įvykiai. Lyga organizuoja konferencijas, tačiau nėra jų įkvėpėja. Tos konferencijos dažnai atskleidžia išskirtinai svarbius susiskaldymus, kurie yra būdingi šiai bendruomenei.

Kaip labiausiai išsiskiriančius galima pažymėti šiuos įvykius: 1964 m. įkuriama Palestinos išlaisvinimo organizacija, 1976 m. Palestinos išlaisvinimo organizacija tampa pilnateise lygos nare, 1978 m. po Camp David susitarimų Egiptas pašalinamas iš lygos ir lygos buveinė perkeliama iš Kairo. 1982 m. Feze, Maroke, įvyksta pirmasis arabų šalių vadovų susitikimas, kurio metu Izraelio ir Palestinos problema svarstoma politiniu aspektu ir aptariama galimybė vieną dieną pradėti derybas. 1990 m. Egipto narystė lygoje atstatoma ir lygos buveinė sugrąžinama į Kairą.

2004 m. sausio mėnesį Sanoje įvyksta pirmasis arabų šalių vadovų susitikimas, skirtas demokratijai ir žmogaus teisėms. Tais pačiais 2004 m. kovo mėnesį lygos generalinis sekretorius imasi iniciatyvos paskelbti dokumentą, kuriame sakoma: „Arabų reformos priežastys, vizija ir įgyvendinimas“. Reikia pažymėti, kad kolektyvinis gynybos paktas, numatytas lygos dokumentuose, niekada nebuvo taikomas, nei Sueco konflikto metu, nei arabų ir Izraelio karo metu.

Tačiau jau vien tai, kad yra atsižvelgiama į 1994 m. priimtą Arabų žmogaus teisių chartiją, bei 2003 m. iš naujo pažymėta jos svarba, buvo toks pat reikšmingas įvykis, kaip ir reali parama demokratinėms skirtingų šalių jėgoms.

Vis dėlto, net jei arabų šalys ir stengiasi balsuoti vienodai JTO, joms, deja, ne visada dar tai pavyksta.

1.2. Europos Sąjungą ir arabų pasaulis

Frazė „arabų pasaulis“ dažnai pasitaiko ES vadovų kalbose. Kita vertus, nestebina tai, kad niekada nevartojami pasakymai „arabų tauta“ ar „arabų vienybė“.

Iš tiesų Europos Sąjungą su Arabų valstybių lyga ir jų generaliniu sekretoriumi sieja vien protokoliniai ir labai santūrus santykiai, kurie niekuomet neperaugo į konkrečius veiksmus.

Praktinės politikos plotmėje ES palaiko tiesioginius ryšius su kiekviena arabų valstybe atskirai. Mums arabų pasaulis atrodo labai susiskaldęs. Mes žinome, kad egzistuoja Megribas, tačiau nuo politinės scenos pradingus Arabų Magribo Sąjungai, šioje srityje dominuoja tikrai dvišaliai santykiai. Mes skirtingai elgiamės su Iraku, Sirija, Libanu ir

Arabijos pusiasaliu.

Tačiau Europos Sąjunga nuolat ir vis labiau nori – bent jau tai atsispindi iš eilės pateikiamuose pastarųjų metų strateginiuose dokumentuose – paskatinti regioninį ir tarpregioninį arabų pasaulio integracijos procesą. Tai buvo pareikšta, pavyzdžiui, Barselonos proceso priemonėse, numatyta MEDA programoje. Šiuo metu pasinaudodama nauja kaimynystės politikos finansine priemone ES stengiasi – kol kas be didelių rezultatų – skatinti visapusiškus ir tarptautinius Pietų šalių projektus. Tą patį galima pasakyti ir apie siekį skatinti pirmiausia ekonominius ryšius su Persijos įlankos bendradarbiavimo taryba.

Pagrindinė priežastis slypi kultūriniame ir neretai etnocentriniame požiūryje, kurį ES mėgina pakeisti. Šio ketinimo tikslai yra pagirtini ir bendrąja prasme neginčijami. Tai – demokratijos ir tinkamo viešojo administravimo plėtra, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių rėmimas ir pagarba, nacionalinės ir regioninės politikos stabilumas, visa tai būtina siekiant vaisingo bendradarbiavimo, kontroliuojamo ekonominio vystymosi ir bendros gerovės. Vis dėlto turime atkreipti dėmesį į tai, kad techninės ir politinės sąlygos, kurios pačios savaime yra teisėtos ir taikomos kartu su politines reformas remiančiomis priemonėmis, nenorom nevirštų galios priemonėmis, būtų imta ignoruoti kultūrinius ypatumus ir teisėtumo supratimą, kitokį nei mes suprantame, ir ilgainiui sulauktume priešingų rezultatų.

2. Ar tikrai egzistuoja arabų bendruomenė?

2.1. Istorija, bandymai įgyvendinti reformas ir įsišaknijusios nacionalinės autonomijos

Pasak Samiro Kassiro, arabų istoriją galima skaityti kaip kultūrinės įvairovės rinkinį. Tai su šiuo palikimu kartais net ir šiandien siejami kai kurie prieštaringos mąstysenos dalykai ir teisėtumas. Gerai žinoma, kad arabų pasauliui būdingas besikartojantis susiskaldymas, nepaisant utopinių ar realistinių troškimų ir mėginimų pasiekti visišką ar dalinę vienybę, kaip liudija neseni įvykiai: Sirijos ir Egipto susivienijimas, Arabų Magribo Sąjunga, 1957 m. Arabų ekonominės vienybės taryba, Baatho partijos ambicijos, Libijos svajonės. Ilgą laiką nacionalizmas buvo palaikomas kaip vienintelė tikra varomoji kiekvieno reformų projekto jėga, tačiau tai darė neigiamą įtaką ryšiams tarp arabų arba arabų tapatybei, kuri buvo laikomas kliūtimi.

Visgi tam tikra arabų tapatybė, nors ji gyvenime skirtingose situacijose traktuojama skirtingai, suvokiama kaip vienijantis veiksnys, turintis tam tikrus savo kriterijus, ir būdingas visiems teritorijoje nuo Magribo iki Irako gyvenantiems žmonėms charakterio bruožas. Ši arabų tapatybė, kuri bendrai vertinama kaip kultūrinis veiksnys, kylančiose pilietinėse visuomenėse vis dažniau naudojama kaip politinis įrankis, tai liudija sukurta moderni žiniasklaida, aktyviai prisidedanti prie bendros arabų (angl. *pan-Arab*) visuomenės kūrimo, arba puikus Jungtinių Tautų vystymo programos (UNDP) pranešimas apie arabų pasaulio žmonių raidą, kurie pateikia kritinius ir konstruktyvius arabų valstybių mokslinės savianalizės rezultatus.

2.2. Pasikeitimas, sąveika ir bendros tendencijos

Arabų pasaulio ekonominės integracijos perspektyvos, kurios metų metus buvo labai menkos arba jų visai nebuvo, šiuo metu atgaivinamos ir pirmosios tendencijos yra padrašinančios. Pavyzdžiui, per paskutiniuosius 20 metų prekyba tarp arabų šalių padvigubėjo, nors ir toliau išlieka labai menka. Eksportas – neskaitant dosnių įplaukų iš prekybos nafta, kurios iškreipia bendrą vaizdą – taip pat padidėjo, net jei pagrindinė pramonė išlieka nepakankamai diversifikuota. Galima įžvelgti, kad labai vienpusė ekonomika (dominavo prekyba su Europa) įgauna tarpregioninės plėtros tendencijų. Pavyzdžiui, 58 proc. Persų įlankos valstybių eksporto siunčiama į kitas Persų įlankos valstybes, tą patį galima pasakyti ir apie 57,2 proc. prekybos Magrabe.

3. Europos pagalbos strategija arabų šalių raidai

Į kokias svarbiausias kryptis, detaliau paaiškintas pridedamame politinės rezoliucijos projekte, reikėtų atkreipti dėmesį.

- 3.1. Nepaisant nesėkmių, XX a. atnešė arabų pasauliui daug naujų dalykų, kurių dėka arabų visuomenės gali įsijungti į viso pasaulio ritmą. Arabų pasaulio atgimimas nebūtinai yra susijęs su Vakarų pasaulio įtaka ir netgi ne su demokratinių vertybių kaip visos žmonijos paveldo perėmimu. Todėl kultūrinis dialogas gali būti naudingas ir produktyvus.
- 3.2. Be abejo, reformomis siekiama, kad arabų visuomenės prisiimtų atsakomybę už savo likimą, bet reformas galima vykdyti tik pačioms arabų visuomenėms prisiėmus visą atsakomybę už savo likimą. Čia nekalbama apie fundamentaliųjų dalykų keitimą, bet apie puikią galimybę sutelkti ir panaudoti nepriklausomą vietinę skirtingų visuomenės sektorių (teisingumo, administracijos, švietimo, aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ir t. t.) dinamiką, veikti remiantis egzistuojančiomis institucijomis ir pagal bendradarbiavimo programas, pavyzdžiui pagal Europos kaimynystės programos veiksmų planus.
- 3.3. Iš abiejų pusių reikalingos skubios pastangos, siekiant kad būtų užkirstas kelias bet kokiems neaiškumams, kuriais remiasi kultūrinio supriešinimo logika ir kad būtų galima plėtoti įprastus valstybių ir normalių pilietinių visuomenių santykius. Jeigu jokių nuolaidų negalima būtų padaryti dėl bet kokios formos *acquis international*, pavyzdžiui dėl Jungtinių Tautų chartijos arba dėl PPO taisyklių, tai Europa galėtų žengti drąsų ir sveikintiną žingsnį atsižvelgdama į skirtingą kultūrų suvokimą ir politinį pragmatizmą. Akivaizdu, kad Europa jokia būdu neatsisakydama savo istorinės pareigos ir atsakomybės Izraelio atžvilgiu, padarytų Europos ir arabų pasaulio santykį dar produktyvesnį, patikimesnį ir teisėtą, jei į dialogą įtrauktų kuo daugiau įvairių arabų pasaulio partnerių, ypač didelį dėmesį ir matomą politinę paramą skirdama pilietinės visuomenės, asociacijų ir religinių bendruomenių atstovams, taip pat įtraukdama ir neradikaliuosius islamistus, kuriuos ji padrašina dalyvauti demokratiniame procese. Dialogą palengvintų ir aiškesnis suvokimas, kad pagarba žmogaus teisėms ir žodžio laisvei yra visuotinai priimtini nediskutuotini

principai, ir kad valdžios perleidimo sistemos pakeitimas yra labiausiai susijęs su vietos istorija ir tradicijomis.

PROCEDŪRA

Pavadinimas	Reformos arabų pasaulyje. Kokia turėtų būti Europos Sąjungos strategija?	
Procedūros numeris	2006/2172(INI)	
Atsakingas komitetas Paskelbimo plenariniame posėdyje data	AFET 6.7.2006	
Nuomonę teikiantis (-ys) komitetas (-ai) Paskelbimo plenariniame posėdyje data		
Nuomonė (-s) nepareikšta (-os) Sprendimo priėmimo data		
Glaudesnis bendradarbiavimas Paskelbimo plenariniame posėdyje data		
Pranešėjas (-a) Paskyrimo data	Michel Rocard 3.5.2006	
Pakeistas (-i) pranešėjas (-ai)		
Svarstymas komitete	30.01.07	22.03.07
Priėmimo data	27.3.07	
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 60 -: 5 0: 6	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Roberta Alma Anastase, Robert Atkins, Christopher Beazley, Panagiotis Beglitis, Bastiaan Belder, Vito Bonsignore, Elmar Brok, Marco Cappato, Simon Coveney, Véronique De Keyser, Giorgos Dimitrakopoulos, Hélène Flautre, Hanna Foltyn-Kubicka, Michael Gahler, Jas Gawronski, Bronisław Geremek, Maciej Marian Giertych, Ana Maria Gomes, Alfred Gomolka, Richard Howitt, Jana Hybášková, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Ioannis Kasoulides, Helmut Kuhne, Vytautas Landsbergis, Willy Meyer Pleite, Eugen Mihăescu, Francisco José Millán Mon, Philippe Morillon, Pasqualina Napoletano, Baroness Nicholson of Winterbourne, Vural Öger, Ioan Mircea Pașcu, Tobias Pflüger, João de Deus Pinheiro, Bernd Posselt, Michel Rocard, Raúl Romeva i Rueda, Libor Rouček, Katrin Saks, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jacek Saryusz-Wolski, György Schöpflin, Hannes Swoboda, István Szent-Iványi, Antonio Tajani, Charles Tannock, Inese Vaidere, Geoffrey Van Orden, Ari Vatanen, Kristian Vigenin, Josef Zieleniec	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai)	Laima Liucija Andrikienė, Giulietto Chiesa, Konstantin Dimitrov, Alexandra Dobolyi, Árpád Duka-Zólyomi, Kinga Gál, David Hammerstein Mintz, Milan Horáček, Anneli Jäätteenmäki, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Jaromír Kohlíček, Miloš Koterec, Marios Matsakis, Antonia Parvanova, Rihards Pīks, Aloyzas Sakalas	
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai) (178 straipsnio 2 dalis)		
Pateikimo data	3.4.2007	
Pastabos (pateikiamos tik viena kalba)	...	

